

Uzgajanje stereotipa

Medijska blokada medijske različitosti osnažila je polariziranje političke scene i ubijanje načela različitog u politici. Zakon i mediji stvaraju platformu na kojoj mogu uspjevati samo slični. Ta sličnost u sebi uvijek nosi i nešto identično – stereotip

SEAD ALIĆ

Za napredak bilo kojeg pojedinca, ideje, pa i pojedinih segmenata društva, uvijek je potrebno ono Drugo koje neće samo klimati glavom, poslušno izvršavati naređenja ili »sugestijex«
odnosno samo preslikavati obrasce. I društvo u cjelini, ako želi biti demokratsko, pluralističko, civilno, mora u sebi razvijati konstruktivnu različitost.

Ima li u nekom društvu dovoljno različitosti, relativno jednostavno se može iščitati iz stanja različitosti u medijima, politici, gospodarstvu, izdavačkoj djelatnosti, kulturi, umjetničkim naporima... S nekoliko čemo sličica pokušati pokazati kako je u Hrvatskoj na djelu strah od različitoga kojega se pobjeđuje uzgajanjem stereotipa.

Europska su iskustva utjecala da se i u Hrvatskoj donese zakonska odredba po kojoj 10 posto programa na javnoj televiziji treba biti proizvedeno u neovisnim produkcijama. U članku 11. Zakona o HRT-u, među ostalim stoji: »Za narudžbu programa od neovisnih produkcijskih društava (HRT) mora izdvojiti najmanje 10 posto godišnjeg proračuna za proizvodnju televizijskog programa.«
Kad bi se provodila ova zakonska odredba, onda bismo o ekologiji, medijima, nakladništvu, znanosti, umjetnostima, neovisnim udrugama i njihovim inicijativama – mogli imati bogatu ponudu kvalitetnih neovisnih produkcija.

Umjesto toga, godinama se radi na onemogućavanju vanjske produkcije, a time i na kršenju temeljnog dokumenta koji je donio Sabor. Umjesto da, na primjer, o nacionalnim manjinama pišu i snimaju predstavnici tih nacionalnih manjina – o svima njima pišu isti ljudi iz uvijek iste točke gledišta. Ta točka gledišta zove se – stereotip.

Na sličan način do izražaja ne dolaze znanstvenici u znanstvenom programu, kulturnjaci u kulturnim emisijama, umjetnici sa svojim artističkim eksperimentima, aktivisti nevladinih udruga i drugi predstavnici svojih područja. Umjesto da se otvore vrata neovisnim produkcijama koje bi omogućile da vizualno i medijski educirani stručnjaci donose svježe ideje i načine razmišljanja, sva se područja društva obrađuju isključivo iz jedne iste vizure. Medijska blokada medijske različitosti osnažila je polariziranje političke scene i ubijanje načela različitog u politici. Zakon i mediji stvaraju platformu na kojoj mogu uspjevati samo slični. Ta sličnost u sebi uvijek nosi i nešto identično – stereotip.

Građansko društvo u svom izrastanju oslanja se na mnoštvo inicijativa u mnogim područjima, među ostalim i u nakladničkoj djelatnosti. Razborita bi politika podržavala takvu raznolikost, no nju je teško kontrolirati. Slobodarska raznolikost nakladništva koja je buknula sa osamostaljenjem Hrvatske danas se svela na nekolicinu nakladnika koji u suradnji s politikom mešetare na poslovima s udžbenicima. Ako uvijek jedni te isti ljudi na javnom elektroničkom servisu u istim ili sličnim formatima predstavljaju gospodarske inicijative, onda bi se lako moglo govoriti o tome da trominutna reportaža presuđuje hrvatskom gospodarstvu. Načini i pristupi rada na tim reportažama, naime, i te kako ostavljaju traga na samim idejama koje se žele prezentirati. Građansko društvo koje želi inicijativama dati šansu za uspjeh, potruditi će se i oko kanala komunikacije. Predstavljanja tih inicijativa treba provesti uz što manje buke u kanalu, što manje stereotipa pristupa ljudi koji više nemaju što novoga reći. Umjesto toga imamo: početak, sredinu i kraj, »pravno-pravno«
predstavljanje i genijalnoga i gluposti, uz poslovično nepismene komentare autora priloga kao profesionalaca koji upravo zbog te i takve svoje profesionalnosti »ne mogu neprofesionalcima otvarati prostora.

Dakle, umjesto da se podupru nastojanja malih produkcijskih kuća koje bi se mogle specijalizirati za određena područja, njih se guši pretvaranjima sapunica i promašenih megalomanskih filmskih projekata u vanjsku produkciju. Njih se guši i »vanjskim«
produkcijama »unutarjima«
prikrivenim vlasništvom. Guši ih se skrivanjem iza sustava anonimnih papirnatih odbijenica pisanih manirom birokracije Sovjetskog Saveza.

Nije to, naravno, nimalo različito od uništavanja velikih plantaža da bi se mogle uvoziti jeftine jabuke ili od uništavanja tvornica za preradu ribe jer riba dobiva na kvaliteti putujući u hladnjačama iz Japana. Nije to različito ni od neplaćanja proizvođačima mlijeka jer će se nakon njihova odumiranja nesmetano moći u još većim količinama uvoziti prah i razrjeđivati u vodi. Nimalo različito potonule su desetine tisuća radnih mjesta: ono što je bilo živo trebalo je uništiti da bi se zaradilo na jeftino kupljenim, a onda skupo prodanim zgradama ili lokacijama. Po uvijek identičnom obrascu zelene zone pretvarane su u građevinsko zemljište, a na građevinskom zemljištu gradile su strukture blisko vezane uz one političke (lokalne ili nacionalne).

U korijenu svih ovih zala nalazi se uzgajanje stereotipa. Različitost donosi dijalog, suprotstavljanje, ideju, natjecanje, ali, očigledno, i - strah.

U knjizi »Mediji za otvoreno društvo«
Thomas A. Bauer među ostalim kaže: »Činjenica da manje obrazovani ljudi namjerno izbjegavaju složene tekstove ili medijske sadržaje te se radije gube u prijevodima žutog tiska, ne mora samo biti uzeta kao značenje (smisao) ograničene medijske pismenosti, nego kao potvrda niskorazvijene sposobnosti za budućnost i emancipaciju. Vrlo pojednostavljeno rečeno: kad nekome ubijete izgled za budućnost, onda je on sposoban samo za katarzu šokovima sapunica. Budući da se sapunicama sve više opskrbljujemo, iz toga je lako zaključiti da se od vizija i budućnosti – odustalo.«

John Keane u pogovoru Lippmanovu »Javnom mnijenju«
kaže: »Sloboda komuniciranja nesumnjivo iziskuje osnivanje poduzeća za štampanje i emitiranje u javnom vlasništvu koja se služe fondovima prikupljenima iz poreza na reklame ili naknada za korištenje frekvencija, da bi ubrzala nove, inovativne inicijative koje testiraju tržište. Potrebna je veća javna podrška malim produkcijskim kompanijama koje djeluju unutar reguliranog tržišta i rade na prepoznatljivim programskim područjima...«
I aktualni problem Radija 101 dokaz je da i ono najzdravije mora poleknuti pred političkim strahom od različitog. Bio je metafora načina kojim se moglo govoriti i putovati prema građanskom društvu. Umjesto toga, metafora je eutanazirana namjerama nekolicine s tog istog radija da i sami sudjeluju u proizvodnji jednog te istog (političkog) stereotipa. Autor je doktor znanosti, voditelj Centra za filozofiju medija iz Zagreba

- Naslovnica
 - Događaji
 - Temе dana
 - Swjet
 - Gospodarstvo
 - Komentari
 - Tribina
 - Kultura
 - Sport
 - Zagreb i Županija
 - Crna kronika
 - Sa svih strana
 - Žvot
- WWW arhiva PDF arhiva

- Kina
- Radio
- HRT
- TV programi
- Putokaz
- Tečajna lista

- Vjesnik - 70 godina
- Plava vrpca Vjesnika
- Izbori 2009
- Lokalni izbori 2009
- Hrvatska u NATO-u
- Izbori 2007

- Vaša pisma
- Postavke

- Pretplata
- Marketing
- Narodne Novine d.d.
- Impresum